

Фармакоєкономіка: наука і дисципліна

Ми продовжуємо розмову з Ольгою Заліською, д-ром фарм. наук, професором, завідувачем кафедри організації та економіки фармації, технології ліків та фармакоєкономіки ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького про становлення і розвиток фармакоєкономіки

(Закінчення. Початок читайте в журналі «Фармацевт Практик» 12, 2017)

НТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ НАЙВИЩОЇ ЦІННОСТІ — ЗДОРОВ'Я

Протягом останніх 10–15 років у провідних країнах світу були затверджені законодавчі вимоги до оцінки технологій охорони здоров'я (health technology assesment — НТА) та визначені вимоги з метою отримання об'єктивної інформації про показники «витрати — ефективність» ЛЗ.

Оцінка технологій охорони здоров'я (НТА) — це мультидисциплінарний процес, який узагальнює інформацію про медичні, соціальні, економічні та етичні аспекти при використанні медичної технології (схеми профілактики, діагностики, лікування) у системній, прозорій, неупередженій формі. Метою оцінки НТА є надання керівникам закладів охорони здоров'я даних про безпечні та ефективні засоби для досягнення вищої цінності — здоров'я.

На сучасному етапі розвивається метод фармакоєкономічного аналізу (ФА) «вплив на бюджет», який доповнює результати методу «вартість — ефективність» і, використовуючи моделювання, оцінює зміни у бюджетних витратах при застосуванні нової технології профілактики і лікування порівняно з тра-

диційною. Його використовують керівники у національних програмах охорони здоров'я для планування бюджету та прогнозування розмірів страхових платежів при впровадженні інноваційної технології. З'явилися нові об'єкти досліджень: групи основних ЛЗ для лікування таких соціально важливих захворювань, як цукровий діабет, туберкульоз, СНІД; а також гормональні препарати, рослинні ЛЗ, інноваційні препарати для лікування онкологічних, хронічних обструктивних захворювань легень; дитячі лікарські форми для персоналізованої фармакотерапії. На ці теми були захищені кандидатські і докторські дисертації з фармакоєкономічних досліджень (Мудрак І.Г., Пушак К.І., 2008; Майнич Ю.В., 2010; Мендрік О.А., Толубаєв В.В., 2013; Піяжко О.Б., Максимович Н.М., 2017).

Результативність науки залежить не лише від рівня управління, але й від методів збору, обробки та поширення наукових знань, стверджує Ольга Заліська. Активне формування інформаційних зв'язків між науковцями та їхніми організаціями, каналів передачі інформації є специфічною ознакою науки як системи для створення нових знань. Для розповсюдження та обміну інформа-

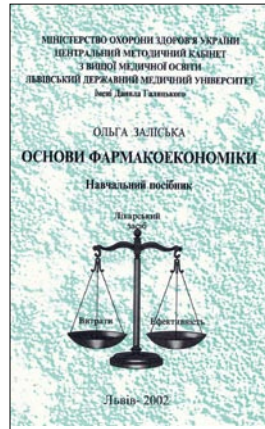
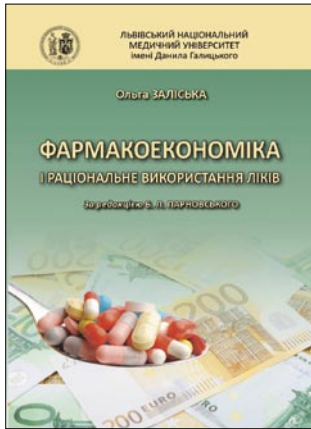
ції з фармакоєкономіки ISPOR створило інтернет-сторінку.

ФАХОВІ ВИДАННЯ — ВАЖЛИВА ЛАНКА НАУКОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Провідну роль у процесі наукових комунікацій відіграють періодичні видання. Відомим у світі є журнал «Фармакоєкономіка» (PharmacoEconomics). ISPOR видає свій офіційний журнал «Value in Health» та його періодичні випуски, які включені у базу Scopus, щомісячну газету «ISPOR Connections» та новий журнал Value&Outcomes Spotlight, в яких представлено результати світових, а також українських фармакоєкономічних досліджень і оцінки технологій охорони здоров'я, наукові статті та тези з конгресів ISPOR. Наукова інформація з фармакоєкономіки накопичується у документальній формі, найчастіше у вигляді публікацій, причому збільшення кількості публікацій має експоненціальну залежність.

В Україні основними джерелами інформації з фармакоєкономіки та оцінки технологій охорони здоров'я є періодичні видання медичного і фармацевтичного спрямування. Слід відзначити, що саме у журналі «Фармацевт Практик» уперше в Україні були системно

талановита і працююча Оresta Пiняжко, яка успішно продовжує розвиток і практичне впровадження засад фармакоeкономiки та НТА в Украiнi.

Я пишаюся, що моя учениця Олена Мендрiк у спецрадi ЛНМУ iм. Данила Галицького (голова спецради — ректор акад. Зiменковський Б.С.) успішно виконала фармакоeкономiчнi дослідження і захистила кандидатську дисертацiю у 2013 р., а докторську — вже у європейському унiверситетi iм. Еразма Роттердамського (Голландiя) у 2015 р. I я, як керiвник дисертацiї, була присутня на цьому європейському науковому захистi спiльно з колегами, зокрема проф. Гансом Северенсом (Severens H.) з унiверситету iм. Еразма Роттердамського.

За останнi роки у ЛНМУ iм. Данила Галицького пiд моїм науковим керiвництвом захищенi одна докторська i сiмь кандидатських дисертацiй, в яких опрацьованi та впровадженi методики ФА ЛЗ для лiкування цукрового дiабету i поширених гiнекологiчних захворювань, для запобiгання вагiтностi i лiкування кліматеричних розладiв у жiнок, лiкарських рослинних засобiв. При цьому розробленi комп'ютернi бази даних з фармакоeкономiчними параметрами. Провiдними науковими центрами з фармакоeкономiчних досліджень

надрукованi статтi про основи фармакоeкономiки та методи фармакоeкономiчного аналізу та їхнього практичного використання у формi лекторiю для iнформування фахiвцiв охорони здоров'я з цiєї тематики. З огляду на те, що впродовж 1999–2003 рр. ми опублiкували понад 85 наукових праць з фармакоeкономiки, у тому числi у фахових наукових журналах, таких як «Фармацевтичний журнал», «Лiки Украiни» (Киiв), «Фармацевтичний часопис» (Тернопiль), у виданнях були вiдкритi рубрики «Фармакоeкономiка», «Фармакоeкономiчнi дослідження», пiд якими дотепер багато

аспiрантiв i викладачiв можуть публiкувати результати своїх досліджень.

НАУКОВА ШКОЛА ОЛЬГИ ЗАЛІСЬКОЇ

— Горда з того, що у 2011 р. ми створили Украiнський студентський вiддiл ISPOR, який очолив В'ячеслав Толубаєв, — розповiдає Ольга Миколаiвна. — Згодом його керiвниками були Юлiя Вадзюк (Тернопiль) i Оresta Пiняжко (Львiв), якi успішно захистили дисертацiї на звання д-ра фiлософiї з фармакоeкономiчних досліджень. Нинi президентом Украiнського вiддiлу ISPOR є моя учениця —

Септефрил®-Дарниця

1 таблетка містить: декаметоксину 0,2 мг

ГОРЛО?

Септефрил®-Дарниця

1 таблетка містить: декаметоксину 0,2 мг

20 таблеток

ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА Дарниця

ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА Дарниця

ВІТЧИЗНЯНА

ФАРМАЦЕВТИЧНА

КОМПАНІЯ РОКУ*

www.choice-of-the-year.com.ua

* За результатами конкурсу споживчих вподобань «Вибір року» в Україні 2016, 2017

Реклама лікарського засобу. Перед застосуванням лікарського засобу необхідно обов'язково проконсультуватися з лікарем та обов'язково ознайомитися з інструкцією на лікарський засіб. Реєстраційне посвідчення МОЗ України № 6210/01/01. Зберігати в недоступному для дітей місці. Відпускається без рецепта.

САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я

є ЛНМУ ім. Данила Галицького та НФаУ (Харків), в яких працюють професори та на які припадає 95% публікацій з фармакоекономічних досліджень. Так формуються наукові школи.

ФАРМАКОЕКОНОМІКА ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ПРОВІЗОРІВ І ЛІКАРІВ

Важливим аспектом є освітня підготовка провізорів і лікарів з фармакоекономіки. На кафедрі організації й економіки фармацевції, технології ліків та фармакоекономіки ФПДО ЛНМУ починаючи з 2000 р. на передатестаційних циклах для провізорів проводиться викладання фармакоекономіки. А з 2003 р. курс і тематика з фармакоекономіки включені у Типові програми та уніфіковані плани навчання провізорів зі спеціальностей «Організація і управління фармацевцією» і «Загальна фармацевція», які затверджені МОЗ України. Для забезпечення неперервної освіти провізорів створена відповідна навчальна програма (автори — проф. Заліська О.М., Слабий М.В., Парновський Б.Л., 2009), для якої використовується інтернет-сторінка Українського відділу USPOR, що містить навчальні та наукові матеріали (www.uspor.org.ua).

Для набуття знань і навичок з НТА ми підготували і видали нову програму циклу тематичного удосконалення для провізорів ТУ «Рациональне використання лікарських засобів за даними доказової медицини і фармакоекономіки» (автори — Заліська О.М., Максимович Н.М., Піняжко О.Б., Січкоріз О.Є., Яцкова Г.Ю. — Львів, ЛНМУ, 2017. – 20 с.).

У лекції, семінарські та практичні заняття включено тематику: система доказових даних про ЛЗ, міжнародні електронні бази даних про ефективність, безпеку препаратів для лікування поширених захворювань за даними доказової медицини та фармакоекономіки, система НТА у світі, діяльність міжнародних організацій НТА, ISPOR, Товариства Кокрана, які координують діяльність з доказової інформації про ЛЗ та їхні фармакоекономічні оцінки.

З огляду на реформування медичної допомоги, дерегуляцію фармацевтичної

галузі, проведення Пілотного проекту з відшкодування вартості інсулінів у провізорів існує потреба в набутті нових знань, вмінь, навичок і компетенцій. Працівники кафедри отримали значний досвід інтегрування наукових розробок у навчальний процес, який спрямований на розвиток нових фармацевтичних дисциплін — фармакоекономіки і фармацевтичної інформатики (ініціатор — проф. Парновський Б.Л.), викладання яких у вищій фармацевтичній школі України було уперше системно започатковано і запроваджено на нашій кафедрі.

Нами опрацьовані традиційні і дистанційні технології навчання для провізорів з актуального напрямку — НТА для комплексного оцінювання схем діагностики, профілактики і лікування за критеріями ефективності, витрат і безпеки з урахуванням етичних та соціальних аспектів.

У 2012 р. у навчальний процес провізорів були впроваджені методичні рекомендації «Фармакоекономіка та НТА, їхнє використання при створенні формулярів» (Заліська О.М., Мендрік О.А.) для провізорів-інтернів зі спеціальності «Загальна фармацевція», а також для слухачів зі спеціальностей «Організація та управління фармацевцією» і «Загальна фармацевція» (Заліська О.М., Толубаєв В.В.). У 2015 р. нами опубліковано лекторій з проблематики НТА у форматі циклу статей у «Еженедельник АПТЕКА» (Заліська О.М., Піняжко О.Б.) та підготовлено інформаційний лист МОЗ України, де представлені практичні напрями НТА згідно з європейськими вимогами.

Значна увага приділяється використанню інформаційно-комунікаційних технологій з фармакоекономіки для дистанційного навчання на базі вітчизняного сайту з фармакоекономіки www.uspor.org.ua, а також опрацьованих викладачами у співпраці з міжнародними фахівцями 6 дистанційних навчальних модулів з фармакоекономіки, які доступні на міжнародному сайті ISPOR українською мовою www.ispor.org/DLP/Index.aspx DLPLang = Ukrainian.

Для оптимізації інформаційного забезпечення провізорів, у тому числі у між-передатестаційний період, створено сайт кафедри www.pharmosvita.esy.es, який містить організаційні, навчальні, методичні матеріали для провізорів та провізорів-інтернів.

Також для оперативного інформування провізорів з питань актуальних змін у законодавстві, нових навчально-методичних розробок створено сторінку кафедри у соціальній мережі Facebook, що дає можливість отримувати актуальну інформацію про нововведення у фармацевтичному секторі та ознайомлюватися з науковими публікаціями викладачів кафедри.

В Україні триває реформування фармацевтичного сектора, опрацьовується Концепція національної політики в галузі ліків. Продовжується створення системи Національного переліку основних ЛЗ та реімбурсації ліків для громадян України. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» фахівець повинен бути компетентним, мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень галузі. Нами апробована організація навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні принципів наукового, пізнавального, інформаційного та методичного забезпечення, що сприяє осмисленню отриманих знань, спонукає до проведення подальших наукових досліджень, орієнтованих на практику фармацевтичного забезпечення відповідно до європейських напрямів інтеграції.

Для подальшого розвитку фармако-економічних досліджень, впровадження їх у медичну практику необхідним є створення Центру НТА при МОЗ України, який би акумулював результати наукових фармако-економічних оцінок із формуванням комп'ютерних баз даних для їхнього використання при перегляді регуляторних переліків, переліку реімбурсації, Державного чи регіонального локального формуляра лікувально-профілактичних закладів.

Список літератури знаходиться в редакції